

II) אין מקרא יוצא מידי פשוטו דרכם של הפרשנים

Bibliography

1. ע.צ. מלמד, מפרשי המקרא: דרכיהם ושיטותיהם, הוצאת מאגנס, תשל"ח
2. פרופ' נחמה ליבוביץ, דרכו של רש"י בהבאת מדרשים לפירושו לתורה, נספח, עיונים חדשים בספר שמות, ספרית אלינר

רש"י

Breishit 3:24

And He drove the man out, and He stationed from the east of the Garden of Eden the cherubim and the blade of the revolving sword, to guard the way to the Tree of Life.

5. בראשית ג:כד

וַיִּגְרֶשׂ אֶת הָאָדָם וַיִּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגֹן עֵדֶן אֶת הַכְּרֻבִים וְאֶת לֶהֱט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשָׁמֵר אֶת דֶּרֶךְ עֵץ הַחַיִּים

Rashi ibid Hacherev

The the revolving sword: It had a blade to frighten him from re-entering the garden. The Targum of להט is שָׁנָן, like, "He drew the blade (שָׁנָן)" in Sanhedrin (82a), and in Old French it is lame. There are Aggadic midrashim, but I have come only to interpret its simple meaning.

6. רש"י שם ד"ה החרב

הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת - וְלֶהֱט לְאִים עָלָיו מִלְּפָנֶיךָ עוֹד לָגוֹן. תַּרְגוּמוֹ לֶהֱט שָׁנָן, כְּמוֹ שֶׁלֶף שָׁנָן וּבִלְשׁוֹן לְעוֹלָם לֹא מֵאָה וּמִדְרָשֵׁי אַגְדָּה יֵשׁ, וְאֵינִי אֵינִי בָּא אֶלָּא לְפִשׁוּטוֹ:

ועי' עוד:

- רש"י בראשית לה: טז ד"ה כברת הארץ
- רש"י שמות כג: ב ד"ה לא תהיה אחרי רבים לרעת

Breishit 3:8

They heard the voice of the Lord God going in the garden to the direction of the sun, and the man and his wife hid from before the Lord God in the midst of the trees of the garden.

1. בראשית ג:ח

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת־קוֹל יְקוֹק אֲלֵהִים מִתְּהֵלֵךְ בְּגֹן לְרוּחַ הַיּוֹם וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ מִפְּנֵי יְקוֹק אֲלֵהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן:

Rashi ibid Vavishma'u

There are many Aggadic midrashim, and our Sages already arranged them in their proper order in Genesis Rabbah and in other midrashim, but I have come only [to teach] the simple meaning of the Scripture and such Aggadah that clarifies the words of the verses, each word in its proper way. They heard: What did they hear? They heard the voice of the Holy One, blessed be He, which was going in the garden.

2. רש"י שם ד"ה וישמעו:

וַיִּשְׁמְעוּ - יֵשׁ מִדְרָשֵׁי אַגְדָּה רַבִּים וְכָבֵד סִדְרוֹם רַבּוֹתֵינוּ עַל מְכוּנָם בְּבִי"ר וּבִשְׂאֵר מִדְרָשׁוֹת; וְאֵינִי לֹא בִּאתִי אֶלָּא לְפִשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא וְלֹאֲגַדָּה הַמִּיִּשְׁבֵּת דְּבָרֵי הַמִּקְרָא דְּבָר דְּבוּר עַל אֶפְנֵיו: וַיִּשְׁמְעוּ. מֵה שְׁמָעוּ? שְׁמָעוּ אֶת קוֹל הַקְּב"ה שֶׁהָיָה מִתְּהֵלֵךְ בְּגֹן:

Breishit 3:22

Now the Lord God said, "Behold man has become like one of us, having the ability of knowing good and evil, and now, lest he stretch forth his hand and take also from the Tree of Life and eat and live forever."

3. בראשית ג:כב

וַיֹּאמֶר יְקוֹק אֲלֵהִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וְרָע וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וְחָי לְעֹלָם:

Rashi ibid

And if he were to live forever, he would be likely to mislead people to follow him and to say that he too is a deity. There are also Aggadic midrashim, but they cannot be reconciled with the simple meaning.

4. רש"י שם ד"ה ועתה

וְעַתָּה פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ - וּמִשְׁיַחֲיָה לְעוֹלָם הָרִי הוּא קְרוֹב לְהִטְעוֹת הַבְּרִיּוֹת אַחֲרָיו, וְלוֹמַר אִף הוּא אֱלוֹהִים. וַיֵּשׁ מִדְרָשֵׁי אַגְדָּה, אָבֵל אֵין מִיִּשְׁבִּין עַל פִּשׁוּטוֹ:

רשב"ם

Rashbam Genesis 37:2

Intelligent people must remember that our sages taught us that in spite of all different methods of exegesis of the text of the written Torah, **no verse may legitimately be explained in a manner which contradicts the plain meaning of the text.** While it is true that the Torah, by means of allusions, grammatical anomalies, tone-signs, etc., teaches us far more than meets the eye when we look at the bald text, there are strict limitations even to these methods of exegesis such as the thirteen principles of Rabbi Yishmael and the 32 principles of Rabbi Yossi Haglili. **Exegetes of former times, thanks to their piety, relied exclusively on the drashot i.e. allegorical and ethical interpretations of anomalies in the text of the Torah, thereby neglecting a thorough study of the text as it presents itself to the average, though not scholarly, reader...** the result ... has been that students have not become used to studying the plain meaning of the text without immediately looking at exegesis....

Also Rabbi Shlomoh, my mother's father of blessed memory (Rashi), who illuminated the eyes of Jewry the world-over, who wrote commentaries on the entire Bible, intended to explain the plain meaning of the text. And I, Shmuel, son of Rabbi Meir, Rashi's son-in-law, have argued with him, **and he admitted to me that if he had the opportunity, he would have had to compose new commentaries in accordance with the new insights into the plain meaning as they are new every day.**

7. רשב"ם (בר' לז:ב)

(ב) אלה תולדות יעקב - ישכילו ויבינו אוהבי שכל מה שלימדונו רבותינו כי אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אף כי עיקרה של תורה באת ללמדנו ולהודיענו ברמיזה הפשט ההגדות וההלכות והדינין על ידי אריכות הלשון ועל ידי שלשים ושתים מידות של ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי ועל ידי שלש עשרה מידות של ר' ישמעאל. והראשונים מתוך חסידותם נתעסקו לנטות אחרי הדרשות שהן עיקר, ומתוך כך לא הורגלו בעומק פשוטו של מקרא.... ומתוך כך לא הורגלו כל כך בפשוטן של מקראות....

וגם רבנו שלמה אבי אמי מאיר עיני גולה שפירש תורה נביאים וכתובים נתן לב לפרש פשוטו של מקרא, ואף אני שמואל ב"ר מאיר חתנו זצ"ל נתווכחתי עמו ולפניו הודה לי שאילו היה לו פנאי היה צריך לעשות פרושים אחרים לפי הפשטות המתחדשים בכל יום.

11. יהושע פרק טו:יג

(יג) וילכלב בן יפנה נתן חלק בתוך בני יהודה אל פי יקוק ליהושע את קרית ארבע אבי הענק היא חברון :

And unto Caleb the son of Jephunneh he gave a portion among the children of Judah, according to the commandment of the LORD to Joshua, even Kiriath-arba, which Arba was the father of Anak--the same is Hebron.

12. בראשית כד:סג

ויצא יצחק לשוח בשדה ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים :

And Isaac went out *lasu-ach* in the field at evening, and he lifted up his eyes, and saw, and, behold, there were camels coming.

13. גמ' ברכות כו:

יצחק תקן תפלת מנחה, שניאמר "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", ואין "שיחה" אלא תפלה, שניאמר "תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו"

Isaac instituted the afternoon prayer, as it is stated: "And Isaac went out [lasuah] in the field toward evening" (Genesis 24:63), and *sichah* / conversation means prayer, as it is stated: "A prayer of the afflicted when he is faint and pours out his complaint [siho] before the Lord" (Psalms 102:1).

14. רשב"ם בראשית כד:סג ד"ה ויצא יצחק

וילך יצחק לשוח בשדה - כדכתי' וכל שיח השדה (בר' ב:ה). כלומר לטעת אילנות ולראות עניני פועליו. ואז בהיותו בשדה ראה גמלים באים והלך לקראתם לראות אם הם גמלי אביו שהולך העבד :

The word *lshoch* is the same as *shicha*, "the plants that grow in the field," (Genesis 2.5). **Yitzchak went out to plant trees, and to check on his workers.** While he was thus occupied he happened to see the camels approaching and went to see if they were his father's camels led by his father's servant.

8. בראשית רבה (וילנא) פרשה נח

ותמת שרה בקרית ארבע (בראשית כג, ב), ארבעה שמות נקראו לה, אשכול וממרא, קרית ארבע, חברון. ולמה היא קורא אותה קרית ארבע?

שדרו בה ארבעה צדיקים, ענר, אשכול וממרא, אברהם. ונמולו בה ארבעה צדיקים, אברהם, ענר, אשכול וממרא. ד"א, קרית ארבע, שנקברו בה ארבעה צדיקים אבות העולם, אדם הראשון, אברהם, יצחק ויעקב. ד"א, שנקברו בה ארבע אמהות, חנה ושרה ורבקה ולאה.

AND SARAH DIED IN KIRIATH-ARBA, It had four names: Eshcol, Mamre, Kiriath-arba, and Hebron. Why was it called Kiriath-arba? Because four righteous men dwelt in it: Aner, Eshcol, Mamre, and Abraham; and four righteous men were circumcised in it: Abraham, Aner, Eshcol, and Mamre. Again, four righteous men were buried therein: Adam, Abraham, Isaac, and Jacob. Four patriarchs were buried therein: Eve, Sarah, Rebekah, and Leah

9. רשב"ם בראשית כג:ב ד"ה בקרית ארבע

שם האיש ארבע, כדכתיב ביהושע קרית ארבע אבי הענק (יהושע טו:יג), כמו 'קרית סיחון' (במ' כא:כט)

The name of the person who founded or owned this town was Arba. We know this from Joshua 15,13 like קרית סיחון, the city of Sichon.

10. יהושע יד:טו

(טו) וישם חברון לפנים קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה

Now the name of Hebron beforetime was Kiriath-arba, which Arba was the greatest man among the Anakim. And the land had rest from war.

15. בר' לז:כח

וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְּיָנִים סְחָרִים וַיִּמְשְׁכוּ וַיַּעֲלוּ אֶת יוֹסֵף מִן הַבּוֹר וַיִּמְכְּרוּ אֶת יוֹסֵף לִישְׁמַעֲאֵלִים בְּעֶשְׂרִים כֶּסֶף וַיְבִיאוּ אֶת יוֹסֵף מִצְרָיִמָּה :

There passed by Midianites, merchantmen; and they drew and lifted up Joseph out of the pit, and sold Joseph to the Ishmaelites for twenty shekels of silver. And they brought Joseph into Egypt.

16. רשב"ם בראשית לז:כח – מכירת יוסף

וַיַּעֲבְרוּ אֲנָשִׁים מִדְּיָנִים - בתוך שהיו יושבים לאכול לחם ורחוקים היו קצת מן הבור לבלתי אכול על הדם וממתנינים היו לישמעאלים שראו, וקודם שבאו הישמעאלים עברו אנשים מדיינים אחרים דרך שם וראוהו בבור ומשכוהו ומכרוהו המדיינים לישמעאלים, ויש לומר שהאחים לא ידעו, ואעפ"י אשר כתב אשר מכרתם אותי מצרימה, י"ל שהגרמת מעשיהם סייעה במכירתו. זה נראה לי לפי עומק דרך פשוטו של מקרא...

while the brothers had been sitting down to consume their meal, having distanced themselves somewhat from the pit into which they had thrown Joseph in order not to be guilty of "eating while spilling blood," they were waiting for the Ishmaelites whom they had seen in the distance, to arrive. During this period the Midianites, coming from a different direction had passed there, saw Joseph in the pit, pulled him up, and proceeded to sell him to the Ishmaelites. One may assume that the brothers had no knowledge of this. Even though the Joseph says 'me who you sold to Egypt' (45:4) we would say that because of their having been instrumental in bringing about that sale they are considered as if having assisted in that sale. **This appears to me the deeper meaning of the plain meaning of the text ...**

רמב"ן

Ramban Gen 8:4 Vatanach

AND THE ARK RESTED IN THE SEVENTH MONTH, ON THE SEVENTEENTH DAY OF THE MONTH. Rashi wrote: "From here you may infer that the ark was submerged in the water to a depth of eleven cubits." This he wrote on the basis of the calculation written in his commentaries, and it is so found in Bereshith Rabbah (33:7). But since in certain places Rashi minutely examines Midrashic traditions and for the same verses also takes the trouble to explain the simple meanings of Scripture, he has thus given us permission to do likewise for there are seventy ways of interpreting the Torah, and there are many differing Midrashim among the words of the Sages. **And so I say that this calculation which they have mentioned does not fit into the language of Scripture...**

17. רמב"ן בראשית ח:ד ד"ה ותנח התיבה

(ד) ותנח התיבה בחדש השביעי בשבעה עשר יום לחדש - כתב רש"י מכאן אתה למד שהיתה משוקעת במים י"א אמה, כפי החשבון הכתוב בפירושו. והוא כן בבראשית רבה (לג ז), אבל כיון שרש"י מדקדק (וי"ג לא מדקדק) במקומות אחרי מדרשי ההגדות וטורח לבאר פשטי המקרא, הרשה אותנו לעשות כן, כי שבעים פנים לתורה. ומדרשים רבים חלוקים בדברי החכמים: ואומר אני שאין החשבון הזה שאמרו נאות בלשון הכתוב...

Ramban Gen 9:13 Zot

THIS IS THE SIGN OF THE COVENANT WHICH I MAKE. It would appear from this sign that the rainbow in the cloud was not part of creation and that now G-d created a new thing by making a rainbow in the heavens on a cloudy day. Now commentators have said concerning the meaning of this sign that He has not made the rainbow with its feet bent upward because it might have appeared that arrows were being shot from heaven, as in the verse, And He sent out his arrows and scattered them on the earth. (Psalm 18:15). Instead He made it the opposite of this — [with the feet bent downward] — in order to show that they are not shooting at the earth from the heavens. It is indeed the way of warriors to invert the instruments of war which they hold in their hands when calling for peace from their opponents. ...

We must perforce believe the words of the Greek [philosophers who maintain] that the rainbow is a natural result of the heat of the sun falling upon damp air for even in a vessel containing water which stands in the sun there is the appearance of the rainbow. When contemplating the language of Scripture we will understand that it is so, for He said, I have set My bow in the cloud, [the use of the past tense indicating that He had already set it so from the beginning and it is not a new creation]. He did not say, "I set in the cloud," even as He said, This is the sign of the covenant which I make. Moreover, the word kashti (My bow) — [in the possessive form] — indicates that He possessed the bow previously. Therefore, we shall explain the verse thus: "The rainbow which I have set in the clouds from the day of creation will be from this day on a sign of covenant between Me and you; whenever I will see it I will remember that there is a covenant of peace between Me and you."

18. רמב"ן בראשית ט:ט ד"ה זאת את הברית

(יב) זאת את הברית אשר אני נותן - המשמע מן האות הזה שלא היה קשת בענן ממעשה בראשית, ועתה ברא ה' חדשה לעשות קשת בשמים ביום ענן. ואמרו בטעם האות הזה, כי הקשת לא עשאו שיהיו רגליו למעלה שיראה כאלו מן השמים מורים בו, וישלח חציו ויפיצם בארץ (תהלים יח טו), אבל עשאו בהפך מזה להראות שלא יורו בו מן השמים, וכן דרך הנלחמים להפוך אותו בידם ככה כאשר יקראו לשלום למי שכנגדם...

ואנחנו על כרחנו נאמין לדברי היונים שמלהט השמש באויר הלח יהיה הקשת בתולדה, כי בכלי מים לפני השמש יראה כמראה הקשת, וכאשר נסתכל עוד בלשון הכתוב נבין כן, כי אמר את קשתי "נתתי" בענן, ולא אמר "אני נותן" בענן, כאשר אמר זאת את הברית אשר "אני נותן". ומלת קשתי מורה שהיתה לו הקשת תחלה. ולכן נפרש הכתוב, הקשת אשר נתתי בענן מיום הבריאה תהיה מן היום הזה והלאה לאות ברית ביני וביניכם, שכל זמן שאראנה אזכיר כי ברית שלום ביני וביניכם:

Gen 26:5

Because that Abraham hearkened to My voice, and kept My charge, My commandments, My statutes, and My laws.'

19. ברא' כו:ה

עָקַב אֲשֶׁר שָׁמַע אֲבְרָהָם בְּקֹלִי וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרָתִי מִצְוֹתַי חֻקֹּתַי וְתוֹרָתִי:

Ramban Breishit 26:5

AND HE KEPT MY CHARGE. Rashi comments: ... And My laws — the plural is intended to include, [besides the Written Law], the Oral Law as well as those rules given to Moses from Sinai." [Thus far the words of Rashi.]

Now if so, all this interpretation is posited on the opinion that Abraham fulfilled and observed the Torah before it was given on Sinai. This is indeed what the Sages of the Midrash said in connection with the verse, And Joseph gave them 'agaloth' (wagons), thereby indicating to his father that when he left him they were studying the section dealing with Eglah Arufah. Thus Joseph occupied himself with Torah just as his fathers did. Though the Torah had not yet been given, it is still written of Abraham, And he

20. רמב"ן בראשית כו:ה ד"ה וישמר משמרת

וַיִּשְׁמַר מִשְׁמֵרָתִי - לשון רש"י ... ותורתו - להביא תורה שבעל פה הלכה למשה מסיני:

ואם כן יהיה כל זה בנוי על דעת שהיה אברהם מקיים ומשמר את התורה עד שלא נתנה, וכך אמרו (ב"ר צד ג) בפסוק ויתן להם יוסף עגלות (להלן מה כא), שפירש ממנו בפרשת עגלה ערופה שהיה עוסק בתורה כשם שהיו אבותיו, ועד עכשו לא נתנה תורה, והרי כתוב וישמור משמרתו מצותי חקותי ותורותי. ושם אמרו שהיה משמר אפילו דקדוקי תורה והיה מלמד לבניו וכי':

kept My charge, My commandments, My statutes, and My laws. There the Sages also said that Abraham observed the details of the Torah, which he taught to his children, etc.

The question presents itself: If it be the case how did Jacob erect a prohibited pillar (28:18) and marry two sisters in their lifetime... Amram married his aunt (Ex 6:20) and Moses our teacher erected twelve forbidden pillars. (Ex 24:4)...

In accordance with the literal meaning of Scripture, you may say that My charge means faith in the Deity, implying that Abraham believed in the unique Divine Name and kept vigilant guard over it in his heart, differing thereby with the worshippers of idols, and calling by the name of the Eternal to bring many to His worship. My commandments refers to all that G-d commanded Abraham: Go out of thy land, the bringing of his son as a burnt-offering, and the expulsion of the maid-servant and her son. My statutes refers to walking in the paths of G-d by being gracious and merciful, doing righteousness and judgment, and commanding his children and his household concerning them. And My Laws refers to the circumcision of Abraham himself and his sons and his servants, as well as all Commandments of the Sons of Noah which constitute their Law.

ויש לשאול, אם כן איך הקים יעקב מצבה (להלן כח יח) ונשא שתי אחיות... ועמרם נשא דודתו (שמות ו כ), ומשה רבינו הקים שתיים עשרה מצבה (שם כד ד)...
 והנראה אלי מדעת רבותינו שלמד אברהם אבינו התורה כלה ברוח הקדש ועסק בה ובטעמי מצותיה וסודותיה, ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה...
ועל דרך הפשט נאמר שיהא משמרתי - אמנות האלקות שהאמין בשם המיוחד ושמר משמרת זו בלבו, וחלק בה על עובדי העבודה זרה, וקרא בשם ה' להשיב רבים לעבודתו. מצותי - ככל אשר צוהו בלך לך מארצך, ועולת בנו, וגרישת האמה ואת בנה. חקותי - ללכת בדרכי השם להיות חנון ורחום ועושה צדקה ומשפט ולצות את בניו ואת ביתו בהם. ותורותי - המילה בעצמו ובניו ועבדיו ומצות בני נח כלן, שהן תורה להם:

רד"ק

24. רד"ק שמו"א כח: כד – בעלת אוב

...וראינו מחלוקת בין הגאונים בדבר הזה וכלם נשתוו כי מעשה האוב הבל ותוהו ודברי כזב והתול אבל יש מהם אומרים כי לא דבר שמואל עם שאול וחס ושלום לא עלה שמואל מקברו ולא דבר אבל האשה עשתה הכל ברמאות... זהו פי' רב שמואל בן חפני הגאון ז"ל ואמר **אף על פי ששמעו דברי החכמים ז"ל בגמרא כי אמת היה שהחיתה האשה את שמואל לא יקובלו הדברים במקום שיש מכחישים להם מן השכל.**

אבל רב סעדיה ורב האי הגאונים ז"ל אמרו אמת הוא כי רחוק הוא שתדע האשה העתידות וכן שתחיה היא את המת בחכמת האוב אך הבורא יתברך החיה את שמואל כדי לספר לשאול את כל הקורות העתידות לבא עליו...

25. רד"ק שמו"ב יא: ד (חטא דוד ובת שבע)

מתקדשת מטומאתה - להודיע כי לא שכב עמה והיא נדה כי כבר התקדשה מטומאת' כמו שאמר רוחצת והודיע כי הרחיצה ההיא להתקדש מן הנדות היתה **ולא עבר עליה משום נדה אלא משום אשת איש!**

ורבוז"ל אמרו כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות כתב לאשתו אם ימות במלחמ' לפי' סבב דוד את מית' אוריה שתהא מגורש' למפרע:

26. דחייתו של הוד"ק במדרשים:

- "ולא נראה לפי הפשט..." (יהושע כד: כה)
- "ודברי רז"ל אם קבלה היא בידם עלינו לקבלה" (שופ' יא: לא)
- "והדרש אין צריך לכתוב, כי נודע הוא, והוא רחוק" (שמ"א א: כה)
- "ודעת הדרש בכתוב ובאיש הבינים רחוקה" (שמ"א יז: כג)
- "וכל זה הוא רחוק מדרך הפשט" (שמ"ב ג: טו)
- "ויש דברי אגדה דברים רחוקים מן השכל" (מל"א יח: כו)
- "וי"ב פירושים אחרים דרך דרש, ואינם מענין המזמור" (תה' סב: יב)

21. רד"ק בראשית לה: כב ד"ה וילך ראובן

וילך ראובן - הלך לאהלה בלחה ושכב עמה. פילגש אביו - אשת אביו היתה וקראה פלגש, לפי שראובן חשב כי לא היתה אסורה עליו לפי שהיתה תחלה שפחה ואח"כ לקחה אביו לפלגש... **וישמע ישראל -** ופירש מן האשה, זהו שאמר: 'ויהיו בני יעקב שנים עשר', כי לא היה עוד בן והיה פרוש עוד כל ימיו מאשה ומדרכי העולם והתעסק בעבודת האל....

Reuven went - he went to Bilhah's tent and slept with her. his father's concubine - Actually, she was his father's wife, but in Reuven's view she was no better than a concubine. Reuven did not consider her as out of bounds to him as she had been a slave woman originally, and his father had subsequently taken her to be his concubine... *Israel heard -* he stopped living with Bilhah as a result of this. The meaning of *The children of Yaakov were 12 -* that from that time on Yisrael had no further children. He no longer slept with any woman for the remainder of his life, not attending to mundane activities but concentrating on Divine service...

22. רד"ק בראשית מב: ט

אשר חלם להם - כי להם היו החלומות וראה עתה פתרונם והם שנאוהו בעבורם **ובזכרו כל מה שעשו לא גמלם רעה אבל ציערם והקניטם**

for the dreams had really concerned the brothers, and now he realized their meaning, and how they had despised him because of the dreams. This is why when he remembered all that they had done to him he did not harm them, but instead he caused them discomfort and anguish.

23. רד"ק שם מד: א

ויצו ... מלא את אמתחת האנשים - ועשה יוסף כל זה להקניטם כל אשר יוכל מבלתי שירע להם ושלא יגע לא בגופם ולא בממונם ועשה הכל בחכמה.

Joseph arranged this in order to discomfort the brothers without actually causing them any harm, and not hurting them physically or even economically. He displayed great wisdom in what he did.

ראב"ע

27. ראב"ע הקדמה (לפירוש עה"ת)

The fifth method is the one upon which I will base my commentary. It appears to me to be correct in the presence of God whom alone I fear. I will not show favoritism to anyone when it comes to interpreting the Torah. I will, to the utmost of my ability, try to understand grammatically every word and then do my best to explain it. Every word whose meaning the reader desires to know will be found explained the first time the word is encountered. For example, the meaning of sky (shamayim) will be given in the first verse of Genesis. This will apply to all terms. No harm was done by this because the literal meaning of a verse is never negated by Midrashic interpretations for there are seventy faces to the Torah. However, with regard to verses which deal with laws, statutes and regulations, if we find two possible interpretations for a verse and one of them is in keeping with the interpretation of the transmitters of tradition, all of whom were righteous men, then without reservation and with all our might we will rely on the truth of their words. Heaven forbid that we should join the Sadducees who claim that the traditions of the Rabbinic sages contradict the literal meaning of Scripture and the rules of grammar. The fact of the matter is that our ancient sages are true and all their words are true. May the Lord God of truth lead his servant in the way of truth.	בשם האל הגדול הגבור והנורא אחל לפרש על פשט התורה.... והדרך החמישית, מוסד פירושי עליה אשית, והיא הישרה בעיני, נכח פני יי, אשר ממנו לבדו אירא, ולא אשא פנים בתורה. ואחפש היטיב דקדוק כל מלה בכל מאודי, ואחר כן אפרשנה כפי אשר תשיג ידי. ובכל מלה אשר תבקשנה, בפירוש המלה הראשונה תמצאנה, כפירוש שמים תמצאנו בפסוק הראשון ועל זה המשפט כל הלשון.... ובעבור הדרש, דרך הפשט איננה סרה, כי שבעים פנים לתורה, רק בתורות ובמשפטים ובחוקים מצאנו שני טעמים לפסוקים, והטעם האחד כנגד המעתיקים, שהיו כולם צדיקים, נשען על אמתם בלי ספק בידים חזקים. וחלילה חלילה מהתערב עם הצדוקים, האומרים כי העתקתם מכחשת הכתוב והדקדוקים. רק קדמונינו אמת, ודבריהם אמת, ויי אלהים אמת, ינחה עבדו בדרך האמת.